

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

“Ένας ακόμη πεζογράφος της Θεσσαλονίκης

ΝΙΚΟΥ ΜΠΑΚΟΛΑ, Έμβαθρία, τρία πε-
ζογραφήματα, Θεσσαλονίκη 1972, σελίδες 93.

ΜΕΣΑ ΣΕ ΔΕΚΑΠΕΝΤΕ ΠΕΡΙΠΟΥ ΧΡΟΝΙΑ, από το 1958 που πρωτοεμφανίστηκε με βιβλίο ο Νίκος Μπακόλας, δημιούργησε συνολικά τρία βιβλία πεζογραφίας και δύο μεταφράσεις από την αμερικανική λογοτεχνία, τη «Βουή και το πάθος» του Φώκνερ και «Ο Μέγας Γκάταμπυ» του Σκότ Φιτζέραλντ. Η ένα σχολήση του με την αγγλική λογοτεχνία γενικότερα πρέπει να σημειωθεί γιατί έχει σημασία στην διαμόρφωση του προσώπου του, όπως αυτό παρουσιάζεται στα τρία πεζογραφήματά του. Μια δεκαετία δεν είναι λίγη και ασφαλώς θα μπορούσε η ποσοτική παραγωγή του να μην περιορισθεί, όμως από την άλλη μεριά η όλη περιπέτεια στην διαμόρφωση μας δείχνει μια συναισθητική ευθύνη. Χρονικά, ίσως χωρίς να έχει σημασία θα μπορούσα αυτό, παρατηρούμε από το πρώτο στο δεύτερο βιβλίο («Μην κλαίς άναπημένη» 1958, «Ο Κήπος τών Πριγκήπων» 1966) χρονική απόσταση 8 χρόνων και από το τελευταίο στα σημερινά «Έμβαθρία» 6 χρόνων, δηλαδή περίπου γίνεται ένα ισόποσο χρονικό διάστημα με κέντρο τών «Κήπων».

Η ΠΡΩΤΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΤΟΥ, η νουβέλα «Μην κλαίς άναπημένη», παρ' όλη την άφελή επίδραση της από αστυνομικο-κοσμολογικά πρότυπα, είχε μια έντονη στον χώρο που ζούσε ο συγγραφέας, την Θεσσαλονίκη και μια όριση περιοχή της κι' άκόμη έδειχνε κάποια αφηγηματικά προτερήματα. Φαίνεται ότι καθαριστικό στάθηκε το πλυσίμα του Μπακόλα στον Φώκνερ μετά την μετάφραση του έξοχου μυθιστορήματος του συγγραφέα του Νότου «Η βουή και το πάθος» που δεν υπήρχε ως τότε στην γλώσσα μας, κυκλοφορεί το μυθιστόρημά του «Ο Κήπος τών Πριγκήπων» και έδω καθαρά η έντονη του Μπακόλα στην Θεσσαλονίκη. Έδώ ο μύθος του φιλοδοξεί να έχει μια διαχρονική σημασία μέσα από συζεύξεις και αναδιπλώσεις, όμως η έντονη του στο δυτικό τμήμα της πόλης και το περισσότερο στην περίοιο του 1ου Παγκοσμίου Πολέμου με τών διεθνικό χαρακτήρα που τότε επικρατούσε. Έκαναν το βιβλίο εκείνο σαν προσπάθεια μυθιστορικής απεικόνιση Ικανό για τη συνέχεια που θα ακολουθούσε. Και πραγματικά, αυτή μας δίδεται σήμερα με τα τρία «Έμβαθρία», τα οποία έντοπίζονται στα χρόνια του 2ου πολέμου, στη Θεσσαλονίκη πάλι, τώρα στο ανατολικό τμήμα. Αντίστροφα από το «Μπέχ - ταινία», αλλά και σε κάποια συσχέτιση σε εθελία γραμμής παροίσις. Η εποχή της έφηβείας, όχι «λαμπρόση» βέβαια ΟΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΣΥΓΧΕΟΝΤΑΙ με τις καθημερινές του σήμερα εικόνες. Πάντως η ιστορική καταγραφή, άσχετο αν σπάει και κομματιάζεται ο χρόνος γίνεται με ευθύνη την οποία αποκτά ο συγγραφέας μόνον όταν ώριμώσει και όταν άρχισει η κριτική διάθεσή του να έχει αντίκρουσμα διο-βερωρητικό Έτσι τα «Έμβαθρία» είναι το πιο ώριμο ως τώρα βιβλίο του Μπακόλα, το πιο καλαίσθητα δομημένο. Η «εξομολό-γηση» είναι περιορισμένη και καλά καλυμμένη. Ουσιαστικά κυ-ριαρχεί η περιγραφή σε τρίτο πρόσωπο και ο τρόπος είναι της αντικειμενικής πεζογραφίας, άσχετο αν δείχνει να έχει ύποκειμενι-κές κατοπτεύσεις, οι οποίες μάλλον επικυρώνονται συχνά από μια έξ επί τούτοις «ποιητικίζουσα» άτμόσφαιρα Έτσι οι «κόθιοι» άρμονίζονται, έστω και αντίστροφοί σε πλείστες περιπτώσεις με την άτμόσφαιρα αυτή και δείχνουν δυοιογενείς. Βέβαια ύπόκει η πληθώρα τών παρομοιώσεων, μια διαπίστωση ότι οι παραδομέ-νοι τούτοι δεν έχουν αποδράσει.

Φαίνεται ότι ο συγγραφέας δίνει μεγάλη σημασία σε ψυχικά σύνδρομα, φροΐδισμούς, κ.τ.λ., έτσι οι περιδιαβάσεις του στον χρόνο κυρίως, έκτιθενται άναμειγμένα μαζί τους, ενώ τα «νε-ρά», και η ύγρασία γενικότερα παίρνουν πολύ χώρο στις περι-γραφές του. Άκόμη η κινηματογραφική κίνηση της αφήγησης με την έπαλληλια τών εικόνων πιάκει τών περισσότερο χώρο, στον όποιο όμως, μέσα άπ' όλα τα κατά ίδιαν συγγραφικήν οικονομία προκαθορισμένα ύπάρχει η ύγεια και το ύπαιθρο, όχι σαν άνά-μνηση μόνο, αλλά σαν πραγματικός χώρος στον όποιο έμιασε να άναπνέει ο συγγραφέας. Τα παρελθόντα και τα παρόντα της πό-λης τών πνιγών, χωρίς όμως και να μπορεί να τούς ξεφύγει, να έπιστρέψει στο ύπαιθρο.....

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ

ΒΟΥΡΑΣ

20/7/1972

(Συγγραφέας
Αλεξέας)

ΑΣ ΑΝΤΙΓΡΑΨΩ ΕΔΩ ένα χαρακτηριστικό κομμάτι από την σελ. 32: «Κάποτε αναγαλλιάζω και τενίζομαι. Ξεπεράσαμε την άκοη της βροχής, κατοικούμε πια σ' ένα καινούργιο κόσμο και τών σεριανίζουμε λοιπόν, έδώ σε πνίγει το πορτοκάλι και το άτ-λαζένιο, σου στρώνουμε να κοιμηθής σ' ένα άπέραστο χωράφι από κίτρινο και πράσινα στρώσιδια, με έλαιώνα και πευκώνα για να σε δροσίζουν. Και βγάξω το ποικύμισο, το άπλώνω σε σημαία που μας δρόχηκε και τώρα τη χτυπάει ο άέρας και της ξαναδι-νει τα δικά της χρώματα. Έτούτο γίνεται στα πρόθυρα της πολι-τείας που είναι ένας κόσμος στέγες, βέντρα και τηλεγραφέζωλα — κάπου δυο μικρά κορίτσια που τρέλαινονται στα γέλια και με δείχνουν μεταξύ τους, που μπορεί ν' άρχίσουν να γνέθουν μια δική τους, Ιστορία για την 'Ιουδαία κόρη και την κρηαισμένη σκάλα την τριανταφυλλιά, και φωνάζω τότε έπέστε μου ποιδν εί-χανε πατέρα τα παιδιά του Ζεβεδαίου, όμως πνιγνται στα γέλια, πνιγνται τα λόγια τους και «σταθείτε» λέω «θα 'ρθώ να σας έ-ξηγήσω». Άλλά μπλέκονται τα πόδια μου, παίρνει μια στροφή ο κόσμος και χορεύει. πάλι θέλω που παγώσαν τα κορίτσια — ποιδς τα μάγεψε; — και πληθαίνουμε οι άόργες και τρυπώνουμε ή μια στην άγκαλιά της άλλης — Θεέ μου τι παιχνίδια και τι ζάλη!» Άντέγρωνα με πλήρη άνεση, χωρίς να σκοντάω πουθε-νά! «Όντως είναι ένας λόγος κατακτημένος κι' αυτό το συναν-τάς άρκετά σπάνια στην γενιά τών λογοτεχνών μας στην όποια ά νήκει ο Μπακόλας» στην γενιά τού 1960, άς πούμε.

Η ΕΝΙΑΙΑ ΓΡΑΜΜΗ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ δεν είναι όμως το κύριο ποσόν τούτου τού βιβλίου. Τα επί μέρους προβλήματα τεχνικής φύσεως και οι «λύσεις» τους, είναι στο κάτω κάτω κάτι προσωπικό, εκείνο που θα ένδιέφερε τών άναγνώστη είναι τι ουσιαστικώτερα έχει να πεί ο συγγραφέας αυτός με το σε πρώτο κοίταγμα δύσκολο, ίσως σκοτεινό αυτό βιβλίο. Ο Μπακόλας μέ-σα από την αναδιπλώση μνήμης και την τοποθέτηση της μυθσεικώ-νας στην εποχή που τών ένδιαφέρει, έρνάζεται σταθερά πάνω στο επίπεδο αντικειμενικών θέσεων, τις όποιες όμως όταν ή ποιη-τικίζουσα προαισθήτου φορτίσει περισσότερο, έρχεται από μόνη της πιά μια δικλείδα ασφαλείας και άπορρίπτει. Στο σημείο αυτό λειτουργεί, ή όγμεινή αντίληψη τού κόσμου και τού προσωπιού έ-ξισορροπείται, τότε μπορεί άδθεντικά να άναφέρεται και στο δάγ-κωμα της πίκασε τού Θεού. Το όλλικό του λοιπόν έχει καταγωνι-κές τάσεις χωρίς να είναι και όπόνητο το ρεΐμα που κινείται κάτω από την μορφική στυλιπότητα (οι γωνιώδεις φάσεις της «έξαγο-ράς» έχουν ξεπεραστεί από την γνώση και από προσωπικές κατα-κτήσεις), είναι απόδοση σε άλλα επίπεδα, σε μίαν άλλη έπιφάνεια πραγμάτων που, ίσως θα έπιθυμούσε να άφηνηθεί διαλά, χωρίς όμως και να το κάνει. Σε τούτο έδώ το λεπτό σημείο νομίζω ότι τελικά θα παιχτεί ή ύπόθεση τού συγγραφέα αυτού. Τελειώνοντας θέλω να πώ ότι ο Νίκος Μπακόλας με κόπο και συναισθητική ευ-θύνη προνώσισε άνοδικά και σίγουρα στον δρόμο της προσωπι-κής του ποιότητας και μας προσφέρει σήμερα ένα βιβλίο που πρέπει να έγγραφεί στο ένεργητικό της πεζογραφίας της Θε-σσαλονίκης.

Ο ΣΥΝΕΡΓΑΤΗΣ Α.